

4. Назарчук А. В. Сетевое общество и его философское осмысление / А. В. Назарчук // Вопросы философии. – 2008. – № 7. – С. 61-75.
5. Наумкина Е. А. Информационное общество и модернизация образования / Е. А. Наумкина / Наука и образование: современные трансформации : монография / Ин-т философии им. Г. С. Сковороды НАН Украины. – К. : ПАРАПАН, 2008. – С. 267-280.
6. Соснін О. Гуманістичний вимір інформатизації / Олександр Соснін // Науковий світ. – 2008. – № 1. – С. 2-4.

*Козенюк А. І.
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова (м. Київ)*

ПОНЯТТЯ “ПОЛІТИЧНА ДУХОВНОСТЬ” В ДИСКУРСІ ПОСТМОДЕРНУ

Постмодернізм поставив проблему розмаїття індивідуальних політичних і соціальних інтересів і емоційно-психологічного існування суб'єкта в політиці. Не торкаючись сутності постмодернізму відмітимо, що концепція духовного початку політики набула в теорії постмодернізму нових рис. Процес паралельності постмодерністського політичного розвитку розглядався класиками постмодерну, як системні зміни в акцентах усвідомлення політичної дійсності [1, с. 37-38]. Беручи за основу модерністську основу політичного процесу, визнавши об'єктивність необхідності звернення до моральних регуляторів політичної теоретики постмодернізму розвили цю теорію значно далі. Головними орієнтирами теоретичного аналізу політики і інших соціальних явищ було поняття “присутності” та “феномен часу”. М. Хайдегер вперше поставив ці проблеми [2, с. 141].

Нам здається, що саме це йому і не пробачили прийдешні покоління. Для унормування політичного середовища, для формування суспільного спокою головною потребою соціуму було відчуття присутності. Хайдегер стверджував, що формально для заспокоєння людини, для віри людини в політичні перспективи треба оновити систему свідомісних авторитетів і внутрішніх символів позитивності. Такий стан заспокоєння суспільства і є базисом для ефективності політики і діяльності політичних суб'єктів. Заспокоєння і ефективна співпраця людини і влади досягається через наявність в політиці “присутніх суб'єктів”. Присутність і є основним базовим аксиологічним елементом політичної духовності постмодернізму. Присутніми Хайдегер називав таких політичних суб'єктів про діяльність яких у решти суспільства складається думка, що вони захищають інтереси всього соціуму. Тобто “присутнім” є суб'єкт дії якого не детерміновані психологічними, антропологічними чи егоїстичними мотивами [4, с. 26].

З точки зору соціальної психології здавалося б недосяжна ситуація, але ж згадаємо духовну дезорганізацію Європи напередодні постмодернізму, наявність двох

основних ліберально-демократичної і марксистської парадигм світосприйняття, загальне розмаїття антидемократичних ідеологій, загрозливу геополітичну стратегію обох блоків держав. Тоді стане зрозумілим пошук нової альтернативи політичного розвитку і головне політичних орієнтирів і політичних ідеалів. Ці орієнтири звичайно відобразилися в духовній базі суспільства і вплинули не тільки на риси, а й на внутрішню структуру політичної духовності [5, с. 87].

Присутність, як суспільний компонент є складною та логічною і емоційною структурою. Присутність може проявлятися в історії, сьогоdnішній політиці, але вона є фактом наявності серед політичних суб'єктів такого якому беззаперечно довіряють. Тобто від ідеалів спричинених формами релігійного культу духовність і політичні теоретики перейшли до орієнтирів і цінностей, які були б закладені в реальних політичних суб'єктах. Хайдегер приводить масу прикладів на основі певних цінностей виводячи логічну лінію – для розумної політики серед політичних суб'єктів повинен знаходитись присутній суб'єкт і чим більше цих суб'єктів тим якісніше і ефективніша політика. На думку видатного вченого – саме “присутні суб'єкти” повинні стати в утилітарній політичній системі взірцем правильних рішень, а саме головне мотивами їх вчинків повинні бути не інтереси, а потреби для розвитку і співпраці всіх суб'єктів [3, с. 201]. Присутній суб'єкт має в основі своїх вчинків віру оточуючих у шляхетність власних мотивів. Чим більше присутніх суб'єктів в політиці тим вище рівень довіри до самої політики, тим більше в ній позитивних подій. Розвиток політики можливий тільки через зростання кількості присутніх суб'єктів. Присутній суб'єкт може слугувати провідником основних духовних конструкцій і стандартів, які визнанні суспільством. Політична духовність містить в постмодернізмі вже цінність наявних політичних авторитетів. Фактично для розгляду політичної духовності ми повинні усвідомити, які виклики поставив постмодернізм для подальшого розвитку політики. Після встановлення модерністських універсалій, визнання об'єктивності норм моралі і моральності, виникла проблема більш ефективного залучення людини в соціальну і політичну систему. В умовах відносно завершеної політичної ієрархізації повинні були б знайдені інші регулятори і спонукальні мотиви чим егоїзм. Головним духовним постулатом з якого почалася хвиля постмодернізму в колі розглядаємих нами питань політичної свідомості є принцип самоцінності конкретної людини. Після універсалістського, механістичного характеру модернізму, коли всі людини, лише виконували в умовах політичної системи притаманну і чітко визначену для них функцію, після глобалізації перспектив розвитку не тільки окремих соціально-політичних суб'єктів, але й держав і навіть континентів постала необхідність закрити, замкнути цю “корпоративну систему реалізації політичної влади” повернувши до політичної діяльності людину як таку. Глобалізм та антиглобалізм досить вульгаризоване бачення проблеми індивідуалізації свободи в постмодернізмі. Після глобального стратифікаційного процесу, коли суб'єкти вже могли бути розділені на функціональні групи, коли склалася не тільки корпоративна і партійна система, а

визначилися геополітичні орієнтації не тільки окремих держав, але й груп держав, постала необхідність заповнити цю піраміду ліберальних принципів глобальним універсальним змістом, таким змістом і повинна була стати суверенна свобода [5, с. 91].

Свобода, як абстрактна категорія заміняється на духовний елемент соціальної сутності людини. Людина сприймається не як категорія політичної системи, а як сутність політики. Розвиток відносин в середині політичної системи детермінував переоцінку людини взагалі. Духовний початок людини був представлений через систему саме політичної духовності, але головна увага приділена саме сутності індивідуального світосприйняття. Центром “політичної духовності” стає індивідуальне бачення добра і позитивності. Відправною точкою постмодернізму було визнання індивідуальності розвитку і самоцінності окремої особистості з її цінностями і уподобаннями, психологічними і теоретичними установами. Духовні фактори політики переміщуються з постулатів загальнолюдської моральності до індивідуального політичного сприйняття. Індивідуалізація саме вторинних компонентів політики є головною рисою складання та розвитку внутрішньої структури і логіки постмодернізму [5, с. 204].

Кожна людина проходить свій шлях входження в політику. Кожний індивід творець і мислитель, митець і вчитель прийдешніх поколінь. Хайдегер підводив під свою лінію і логіку політики саме індивідуалізацію сприйняття політичних і соціальних реалій. Єдино, що цементує політичне середовище це певні авторитети які визнані в суспільстві, які є основними для створення цілісної картини політичного розвитку. Тобто знов виходимо на проблему присутніх суб’єктів. Люди індивідуально можуть прийти до визнання певних політичних і соціальних авторитетів, але ці авторитети самі по собі є беззаперечними, бо є частиною духовної підсистеми політичного організму.

ЛІТЕРАТУРА:

1. *Козловски П.* Культура постмодерна. Общественно-культурные последствия технического развития. – Москва, 1997. – 307 с.
2. *Маркелова О. А.* Сущность духовности в политической теории. – Москва, 2012. – 207 с.
3. *Салмин Ю. В.* Политика и моральность. – Москва, 2013. – 311 с.
4. *Хайдегер М.* Буття і час. – Київ, 2011. – 351 с.
5. *Vern N.* Moral policy framework. – N.Y., 2010. – 204 p.